

Sundheds-valget

Beretning til generalforsamling i Dansk Sygeplejeråd, Kreds Nordjylland 31. oktober 2022 (der kan være enkelte afvigelser fra det talte ord).

Fremlagt af kredsforkvinde Christina Windau Hay Lund.

Kære sygeplejersker, kære medlemmer

Hvor er det skønt at se så mange af jer i dag! De seneste to år har været en turbulent tid med corona, strejke, krig i Europa og nu valg før tid. Det til trods, er jeg sikker på, at vi får en dejlig aften med gode diskussioner, mad, hygge og et godt indspark om økonomisk ulighed mellem kønnene, når vi senere skal have foredrag af Emma Holten.

Velkommen til generalforsamlingen!

I morgen vælger vi et nyt Folketing. Det har sjældent været SÅ spændende – og udfaldet SÅ usikkert. Og aldrig før har sygeplejersker og sundhedsvæsenet fyldt SÅ meget i en valgkamp som den her gang. Og det viser jo bare, at det kan betale sig at holde fast og stå sammen.

For vi har i årevis advaret mod den massive krise sundhedsvæsenet nu befinder sig i. Det har vi fortalt, skrevet og råbt om og strejket for i årevis. Men det har været utroligt svært at trænge igennem.

Nu er vi trængt igennem – vi har vi fået et sundheds-valg. Desværre på en trist baggrund, for problemerne har fået lov til at udvikle sig til at være langt alvorligere, end de havde behøvet at være. Ventelisterne er alenlange, antallet af ubesatte stillinger har aldrig været højere, der snakkes om omsorgskrise, sygeplejersker flygter fra det offentlige og fra faget i det hele taget, og de unge finder andre uddannelser, hvor både løn- og arbejdsvilkår virker mere attraktive. Desværre kan jeg godt forstå det. Vi har et fantastisk fag, men forholdene er mange steder simpelthen ikke i orden.

Der er her i valgkampen kommet mange forskellige bud på, hvordan krisen i sundhedsvæsenet skal løses.

Sænkning af skatten, højere løn til udvalgte grupper, midlertidige løft af lønnen – især til dem, der vil gå på fuldtid og akutte krisepakker – det er blandt nogle af forslagene.

De forskellige forslag kan lyde tillokkende, men f.eks. vil skattelettelser ikke ændre på uligelønnen mellem kvinde- og mandedominerede fag eller give os i nærheden af det lønløft, der er brug for.

Når det foreslås, at udvalgte grupper skal have højere løn – hvem er det så, hvor meget og hvordan? Gælder det også i kommunerne, psykiatrien osv.? For UANSET arbejdsgiver og opgaver, så er ALLE sygeplejersker ramt af manglen på ligeløn i Danmark.

Men vi har nu haft to-tre år med den ene pulje og midlertidige løsninger efter den anden – beredskabsaftaler, Vinterpakke og FEA-aftaler. Det har på ingen måde løst de grundlæggende problemer og alle er ikke blevet tilgodeset.

Vi har brug for holdbare og langsigtede løsninger. Vi har brug for et VARIGT løft af grundlønnen til ALLE. Ligeløn er en forudsætning for et stærkt velfærdssamfund.

Senest har socialdemokratiet foreslået et varigt lønløft som skal indføres frem mod 2030 ved trepartsforhandlinger.

Jeg hæfter mig særligt ved et af deres principper – mere lige aflønning, som skal nedbringe forskellen i, hvordan medarbejdergrupper med samme type uddannelse og opgaver aflønnes.

Selv om det selvfølgelig er en start og noget, vi ikke har set tidligere, kan vi ikke sige det er godt nok, før vi får alle med – og så vil vi selvfølgelig ikke vente helt til 2030. Vi vil ikke kun have nedbragt uligelønnen – vi vil helt af med den.

Derfor skal vi fortsætte kampen og med at presse på - også efter i morgen.

At lønnen betyder noget er ved at gå op for befolkningen og jo i et vist omfang politikerne. Vi har sammen vist, at vi i den grad kan sætte dagsordenen.

Hvad var det vi sagde sidste sommer under konflikten? Vi strejker for en fremtid uden forskel og et stærkt velfærdssamfund. Hvad var det lige der stod på vores t-shirts? Med lønløftet skrevet med store bogstaver. Det er vores ord, der nu bliver brugt i valgkampen. (det er vores ord, der er på forsiden af aviserne) (billede fra Berlingske)

Måske havde vi ikke sat os på så store dele af sendefladen her under valgkampen uden den rekordlange strejke sidste sommer. Den kostede mod, sved og tårer – og koster desværre stadig penge hver eneste måned.

Vi blev på den mest urimelige og arrogante måde hældt ned ad brættet med et regeringsindgreb, der gav os lige præcis det, vi havde sagt nej til.

Men vi kan jo se i dag, at strejken ikke var helt forgæves. For vi fik i den grad gjort opmærksom på vores lønefterslæb og problemerne med den ulige løn i Danmark.

Men uden jeres og kollegernes utrættelige indsats over for venner og familie, på sociale medier, ved aktioner og demonstrationer, i læserbreve, i pressen – ja overalt, hvor I færdes – så havde vi ikke fået et sundheds-valg.

Der er dog et stykke vej endnu. Så sent som på vores valgmøde på kreds-kontoret for en måned siden indledte en af folketingskandidaterne med at sige, at vi jo nok først lige skulle finde ud af, hvad vi egentlig tjener.

Jeg blev lidt træt – og helt ærligt også lidt irriteret. For hvad skal vi bruge til, hvad Cepos og andre mener om, hvad vi tjener? Det er jo helt åbenlyst for lidt – ellers ville der vel ikke være så mange, der søger til Norge, til det private eller vælger noget helt andet uden for faget. Så ville langt flere blive i det fag, og på de arbejdspladser, som de er uddannede til og faktisk også er stolte af. Med højere løn ville vi kunne fastholde og tiltrække flere kolleger og få gang i en positiv spiral, hvor arbejdsmiljøet ville blive forbedret, så vi igen kunne få flere kolleger på den enkelte arbejdsplads.

Det samme gør sig gældende, når Lønstrukturkomitéen inden længe offentliggør sin rapport. Jeg har, ligesom i sikkert også har, set de noget bekymrende ting, der er lækket fra komitéens arbejde. Det lyder jo helt grotesk, at netop sygeplejersker ikke er for lavt lønnede i forhold til andre grupper. Men vi sidder med og prøver at påvirke, f.eks. at genetillæg ikke skal tænkes med. Men husk, at uanset komitéens konklusioner, ændrer det ikke på, at højere løn er en forudsætning for et bedre sundhedsvæsen.

Dybest set er det vel kun os selv - os sygeplejersker, der kan afgøre, om lønnen er attraktiv nok til at blive.

Nu har jeg snakket meget om løn. Det har jeg, fordi det jo er grobund for store frustrationer og også oplevelse af manglende anerkendelse af uddannelse, ansvar og kompetencer. Det er også derfor vi har strejket 5 gange siden 1973.

Men selvom det starter med lønnen, så er der også brug for en markant forbedring af arbejdsvilkår og arbejdsmiljø - det er helt afgørende for et godt arbejdsliv – og også et godt studieliv. Der er ingen tvivl om, at vi skal have et bedre arbejdsmiljø og at det kunne hjælpe på rekruttering og fastholdelse. Derudover har et godt arbejdsmiljø med nok kollegaer faktisk også positiv betydning for bl.a. kvalitet, patientsikkerhed og utilsigtede hændelser.

Arbejdsmiljøet er netop også en stor del af kredsens daglige arbejde. Det er ofte på grund af dårligt arbejdsmiljø, at vi bliver kaldt ud på arbejdspladserne, holder fyraftensmøder og går i dialog med ledelsen. Og vi hjælper med at få planlagt tiltag, der kan forbedre dagligdagen.

Vi gør også en stor indsats for at klæde arbejdsmiljørepræsentanterne på med temadag tre gange om året – i øvrigt sammen med tillidsrepræsentanter og ledere. For problemerne løses bedst i et fællesskab i det, vi kalder trio-samarbejdet. Derfor prioriterer vi også samarbejdet med Lederforeningen i Dansk Sygeplejeråd. Sammen er vi stærkest.

Der kan være mange årsager til et dårligt arbejdsmiljø, men én ting overskygger alt andet: En enorm travlhed som resultat af alt for mange patienter og borgere i forhold til antallet af ansatte. Der er simpelthen for få sygeplejersker til opgaverne. Det betyder, at der bliver for lidt tid til kvalitet, omsorg og fagligt forsvarlig sygepleje.

For et par uger siden kom det frem, at der på et år er forsvundet omkring 2.500 sygeplejersker fra de offentlige sygehuse – et fald på næsten 6%. I Nordjylland er der nu 100 færre sygeplejersker på sygehusene end for et år siden. Også kommunerne har sværere og sværere ved at rekruttere og fastholde. Det fik professor i sundhedsøkonomi Jes Søgaard til at sige, at vi var nødt til at få stoppet styrtblødningen, inden vi kunne begynde på behandlingen.

Det er desværre også den virkelighed, vi møder, når vi bliver kaldt ud for at hjælpe med at forbedre arbejdsmiljøet. Vi kan sætte mange gode ting i værk, men det helt afgørende er at få stoppet personaleflugten, hvis der skal rettes op på arbejdsmiljøet. Vi skal have balance mellem ressourcer og opgaver.

Det kan være, at man nogle steder kan begrænse antallet af opgaver i en periode – f.eks. lukning af senge. Men patienterne og borgerne forsvinder jo ikke – så enten skal de vente, eller også bliver de skubbet til andre sygehuse og afdelinger, eller udskrevet alt for tidligt. Mange opgaver bliver overtaget af og løst i kommunerne. Det er på mange måder en god udvikling, men det kræver så til gengæld, at der også følger ressourcer med til de ekstra opgaver, der ofte er meget komplekse. Et sammenhængende og nært sundhedsvæsen kræver, at både den kommunale sygepleje og praksissektoren bliver styrket. Desværre har det nære sundhedsvæsen været stort set fraværende i valgkampen, selv om netop den del af sundhedsområdet får større og større betydning og skal løse stadig flere og mere komplekse opgaver.

Vi har i den politiske ledelse været til borgmestermøder i flere af de nordjyske kommuner, hvor vi presser på for flere syge- og sundhedsplejersker og bedre muligheder for efter- og videreuddannelse. Flere steder er det faktisk lykkedes blandt andet at få tilsagn om flere sundhedsplejersker.

Uanset om vi taler sygehuse, psykiatri, kommuner eller det øvrige sundhedsvæsen skal vi have flere sygeplejersker tilbage til faget.

Det er ikke en holdbar løsning, når en del politikere og i øvrigt også andre faggrupper bliver ved med at sige til os, at vi skal have forbedret arbejdsmiljøet, så skal alt nok blive godt. Jo jo – vi skal have forbedret arbejdsmiljøet. Helt sikkert og absolut nødvendigt. Men det starter med lønnen. Så uanset folketingsvalg, farven på regeringen, lønstrukturkomité, den danske model og hvad der ellers er af udfordringer, er der kun en løsning, hvis udviklingen skal vendes.

Ellers taber vi med Jes Søgaards ord kampen om kvaliteten i det danske sundhedsvæsen. Så vil vi se et smerteligt kollaps. Og om nogen, ved i, at det haster.

For at få flere penge til sundhedsvæsenet og højere løn er det afgørende, at vi har befolkningens opbakning. For det er i sidste ende dem, der er vores arbejdsgivere. Politikerne giver kun efter for et pres, hvis de er bange for at få vælgerne imod sig.

Det har den kredsbestyrelse, der blev valgt for et år siden, taget hånd om. En af de første arbejdsopgaver var derfor at få moderniseret kredsens kommunikationsstrategi – både internt og eksternt.

Vi har fået en profil på Instagram, vi er mere aktive på Facebook, vi sender flere nyhedsbreve – og jeg har fået min egen blog på hjemmesiden. Og så er vi ikke nærige med læserbrevene – og jeg ser også med glæde, at mange af jer, heller ikke er bange for at fatte pennen.

Jeg håber, at I har bemærket det – i jeres indbakke, på de sociale medier og i både P4 Nordjyllands Radio, TV2 Nord og Nordjyske. Nogle uger ringer P4 næsten mere stabilt end mit vækkeur tidligt om morgen for at få et interview. Og det er jo fantastisk med den interesse i, hvad vi som sygeplejersker mener.

I kan i øvrigt se en oversigt over de mange muligheder for at få nyt fra DSR på bordene – I kan skanne jer frem med jeres telefoner.

Tak til de mange af jer, der har hjulpet og stadig hjælper. Mediernes appetit på sygeplejersker, der kender den ene eller anden problemstilling – uanset om det er mangel på kolleger, overvejelser om at skulle på fuld tid, spekulationer om eventuelt at forlade faget eller noget helt fjerde, er umættelig. Så det er fantastisk at se og høre, at I stiller op til tv, radio og aviser, skriver læserbreve og i øvrigt fortæller om vilkårene i sundhedssektoren. I skal også vide, at hvis I bliver kontaktet af pressen, så er vi altid klar til at hjælpe jer med at stå frem.

Også tak til alle jer, der liker og deler vores opslag på sociale medier. Det er vigtigt at vi kommer bredt ud. Det er fint, at vi diskuterer med hinanden. Men det er diskussionerne med omverdenen, der for alvor rykker.

I det hele taget er Kreds Nordjylland ikke ret meget uden jer. Vi har ikke skyggen af chance for at løse alle problemer og komme ud i alle hjørner uden jeres hjælp. Både ved, at I gør os opmærksom på, hvor skoen trykker – og ved at I selv tager hånd om de mindre problemer i hverdagen.

Ofte sker det i samarbejde med vores tillidsvalgte – de tillidsrepræsentanter, fællestillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter, vi heldigvis har på de fleste arbejdspladser. De gør en kæmpe indsats for at løse både små og store problemer på lige netop jeres arbejdsplads.

Her midt i november begynder den årlige kampagne om lønsedler. Er I klar over, at flere end hver tredje sygeplejerske oplever fejl i lønsedlerne? Og alt for mange opdager aldrig fejlene. Tallene er jo alt for små i forvejen, så det er da virkelig surt, hvis der ovenikøbet mangler noget. Jeres tillidsrepræsentant og Kreds Nordjylland hjælper jer selvfølgelig, hvis I har problemer med at få den rigtige løn. Men vi opdager det jo kun, hvis I selv tjekker lønsedlen igennem.

Og der kan være en del penge at hente. For eksempel fik en hjemmesygeplejerske i Aalborg Kommune i februar en efterbetaling på 62.500. Det kan man da godt få en ferie for. Og det er trods alt vores egne, hårdt tjente penge.

Vi skal interessere os for vores løn på alle områder, hvor vi har direkte indflydelse. Det er lige fra vi starter på uddannelsen til vi slutter og går på pension.

Selvom det kan være svært, siger vi ikke længere bare ja til de forhold og den løn, vi bliver tilbudt.

Det er en af de erfaringer Kredsbestyrelsen har gjort sig, når vi ringer rundt og taler med de nyuddannede - en udvikling vi også oplever generelt blandt mere erfarne, der sætter ord på deres kompetencer, når de f.eks. skifter job eller funktion.

Dermed ser DSR's kampagne om først at sige ja til et job, når lønnen er plads, ud til at virke.

En fagforening handler jo også om andet end løn- og arbejdsforhold. Den er et fællesskab. Et sted, hvor vi kan dyrke vores faglighed og passion for sygeplejen. Et sted, hvor vi kan møde nuværende og tidligere kolleger og studiekammerater.

Betydningen stod lysende klart for mig, da jeg i september besøgte Mary i Vorupør, der har været medlem af DSR i 70 år. Hun ville egentlig have været maler, men det syntes hendes far ikke var noget for en pige – og så blev hun sendt på sygeplejehøjskole i 1949.

Selvom det er nogle år siden Mary forlod arbejdsmarkedet, var stoltheden ved faget ikke til at tage fejl af. ”en gang sygeplejerske -altid sygeplejerske” sagde hun og havde aldrig fortrudt sit – eller måske rettere farens valg.

Netop det med at holde af faget – ofte gennem hele livet – kendetegner mange sygeplejersker. Derfor bliver jeg også noget forarget, når jeg igen og igen hører, at vi taler faget ned. Det er simpelthen ikke rigtigt!

Vi har gennem mange år peget på vilkår og rammer, der ikke er gode nok - det er rigtig nok. Men det er ikke at tale et fag ned. Tværtimod. Så er det jo for at få de bedste vilkår og betingelser for at praktisere det fag, vi faktisk er ret stolte af. Min oplevelse er, når vi snakker med sygeplejersker og besøger forskellige arbejdspladser, at alle rigtig gerne vil tale fag og udvikling af faget.

Netop for også at fokusere på faget, holdt kredsbestyrelsen i foråret seminar med alle vores tillids- og fællestillidsrepræsentanter for at diskutere kerneopgaven. Den er vidt forskellig fra afdeling til afdeling, fra arbejdsplads til arbejdsplads. Men alle steder er det vigtigt at diskutere, hvad der er den egentlige kerne i opgaverne. Hvad er vi her for? Hvad giver mening i hverdagen for både patienter, borgere og klienter? Og hvad giver mening for os? For hvis dagligdagen er fyldt med opgaver, vi ikke føler giver mening, så bliver vores kompetencer og tid ikke brugt rigtigt. Dermed risikerer arbejdsglæden at forsvinde.

Jeg oplever desværre tit, at der mangler forståelse for den kompleksitet og de opgaver, sygeplejersker løser i dag. Sygeplejen står i dag – og skal i den grad også fremover stå på et stærkt fundament af evidens og forskning. Derfor skal vi være gode til at beskrive værdien af sygeplejen, så politikerne forstår, hvorfor det er så vigtigt at prioritere fagligheden. Med f.eks. forskning, kan vi fremlægge data, der underbygger sygeplejens indflydelse på f.eks. komplikationer og mortalitet.

Man kan altså ikke bare lave quick-fix-løsninger, med fast-track sundhedsuddannelser. Vi kan heller ikke bare erstatte sygeplejestillinger med unge i tre måneders værnepligt. Vi udfører højt specialiserede opgaver. Vi kan ikke gå på kompromis med vores uddannelse.

På kredskontoret forsøger vi at gøre vores til at sætte et fagligt fokus – blandt andet gennem de arrangementer, der heldigvis er kommet igen efter corona. For eksempel havde vi i foråret temadage om sår, demens og diabetes. Og Sofie Bio forsøger altid at kredse om en film og et emne, der kan relateres til sygeplejen.

Men vi skal ikke glemme de sociale arrangementer – i december kan vi efter to års pause igen invitere til julehygge på kontoret. Det plejer at være en skøn dag i selskab med både sygeplejersker og jeres familier.

Uanset, om man er mest til julehygge eller til hardcore diskussioner om den rette lønstrategi, er det afgørende at holde fast i fællesskabet. Også med andre faggrupper og fagforeninger. Vi har mange fælles interesser – også med 3F, metalarbejderne og FOA. Derfor er vi også med i Fagbevægelsens Hovedorganisation FH.

Jeg savnede da også, at flere dele af den øvrige fagbevægelse bakkede os op under konflikten. Og nogle gange har de andre nogle forskellige dagsordner, som vi har svært ved at følge. Men vi er enige om langt mere, end der skiller os. Vi er enige om, at vi skal bevare et stærkt velfærdssamfund, hvor det offentlige sikkerhedsnet og vores sundhedssektor spiller en afgørende rolle. Vi er enige om, at vi især er til for at hjælpe dem, der har mest brug for hjælp – uanset om det er de syge, de arbejdsløse eller andre, der har svært ved at klare sig selv.

Og så er vi enige om, at forudsætningen, ja hele grundlaget for det danske velfærdssamfund, er et stærkt fællesskab – ikke mindst en stærk fagbevægelse.

I august havde vi på vores tr-områdemøder besøg af en journalist og en fotograf, der har rejst Europa tyndt for at dokumentere løn- og arbejdsforhold. Jeg siger vist ikke for meget ved at sige, at vi sad rystede tilbage.

De beskrev arbejdsmarkeder, hvor man trods fuldtidsarbejde har svært ved at få mad på bordet eller betale husleje. Og vi behøver ikke tage længere end til Tyskland, for at se lønningerne, der for mange er så lave, at man er afhængig af to jobs.

Den udvikling de beskrev, var et arbejdsmarked med 0-timers kontrakter, midlertidige ansættelser og nul opsparing til pension – for slet ikke at tale om løn under sygdom og barsel. Og udviklingen breder sig – også til Danmark.

Der kommer flere og flere foodbanks rundt omkring, også i Danmark. Faktisk har foodbanken i Aalborg skrevet, at de mangler mad, fordi efterspørgslen er så stor, og folk står i kø.

I England har de dem også på hospitaler nu og de bliver benyttet af ... Sygeplejersker. Det er skræmmende!

Jeg kan godt forstå, at sygeplejersker bliver tiltrukket af at vælge det faste job fra og i stedet få højere løn og lidt større selvbestemmelse ved at arbejde i et vikarbureau eller ved at søge til Norge. Og vi ser flere og flere vikarer – både på sygehusene og i kommunerne. Det er der ikke noget i vejen med. Man skal bare huske at tænke på sin pension. Man skal have overvejet, hvad der sker, hvis man bliver syg. Eller gravid. Eller hvad man gør, hvis man kommer til at brokke sig over noget.

Så kan hjælpen og dine rettigheder være noget længere væk. Kigger man på Storbritannien og Tyskland er et af fællestrækkene, at de hurtigt forringede løn- og arbejdsforhold går hånd i hånd med svækkelsen af fagbevægelsen. Alt for få er medlem, og så bliver det meget svært at forsvare de rettigheder, vi og vores forgængere har tilkæmpet sig.

Vi kan selvfølgelig have vores uenigheder i Dansk Sygeplejeråd. Det skal der være plads til, og jeg er sikker på, at diskussioner gør os stærkere. Det gode er, at vi kan gøre noget, og helt overordnet er der kun en fornuftig ting at gøre: At holde sammen og slås sammen. For det, vi glemmer at kæmpe for og forsvare, risikerer vi at miste. Så må vi tage diskussionerne internt og træffe de bedst mulige beslutninger. Det skal vi blandt andet bruge i aften til.

Hermed overlader jeg kredsbestyrelsens beretning til generalforsamlingens behandling - jeg glæder mig til at høre jeres input, holdninger og forslag. God debat!
